

Kako potešiti slo po zdravju?

V sestavkih »Moč zdravilne palice« in »Bistvo je lahko očem nevidno« smo spoznali, kako zdravila na splošno delujejo s svojo objektivno in subjektivno platjo. Tokrat si zdravljenje z zdravili pogledjmo malo podrobneje.

Sla po zdravju napoti človeka po zdravilo. Zdravilo je treba razumeti v najširšem smislu. Včasih je tudi svoje nasprotje – ukrep, da odklonimo (seveda neustrezno) zdravilo. Za zdravstveno slo obstaja četverno psihološko ozadje. Vodi jo razlog, da obstaja zdravilo za zdravje. To vemo. Poganjajo jo pričakovanja, da je zdravje dosegljivo z zdravilom. To hočemo. Sprostijo jo opuščene skrbi o zdravju, ki bi ga z zdravilom ponevedoma zgrešili, pa bi se nas zato bolezen še bolj oklenila. Tega nočemo. Upraviči pa jo skladnost naše namere s tem, kar z zdravilom v resnici naredimo za zdravje. Zdravljenje naj bi bili pripravljene izvesti. Psihološko ozadje sproži četverno potrebo, povezano z zdravili. Potrebujemo tako ustrezno kot učinkovito in varno zdravilo, poleg tega pa še takšno, ki nas skladno z zdravstveno namero pripelje do postavljenega terapijskega cilja.

Zdravilo, ki poteši četverno potrebo, povezano z zdravili, ima sedem lastnosti. Ustrezno je seči po potrebnem in opustiti nepotrebno zdravilo. Učinkovito je uporabiti pravo zdravilo, prav tako pa takšnemu zdravilu ne smemo okrniti odmerka. Varno je vzeti zdravilo brez neželenih učinkov, obenem pa se moramo izogniti presežnemu odmerku sicer želenega zdravila. Navsezadnje pa je treba zdravstveno namero tudi uresničiti skladno s tistim, kar imamo na voljo in zmoremo.

Nezadovoljene potrebe, povezane z zdravili, povzročijo težave. Pravzaprav na podlagi težav presodimo o zdravilnih sredstvih za potešitev bolnikovih potreb. Težave, povezane z zdravili, so katero koli dejansko ali mogoče poslabšanje bolnikovega zdravstvenega položaja zaradi uporabe ali opustitve zdravil, pri čemer bolezen lahko bolnika bremeni ali mu le preti.

Prepoznamo 35 vzrokov, ki bi lahko povzročili težave. Glede na vzrok tudi ukrepamo, zato jih moramo poznati, da lahko težave odpravimo in preprečimo. Za pregledno oceno zdravljenja z zdravili lahko farmacevt ustrezno kodira vzroke dejanskih ali pretečih težav, podobno kot zdravnik šifrira diagnozo bolezni. Če vas ščegeta sla po zdravju, pokukajte v tabelo, kjer so zbrani. Če najdete kateri koli vzrok, stopite v svojo lekarno in se o njem pomenite s farmacevtko ali farmacevtom. Pomagal(a) vam bo potešiti vašo slo po zdravju z najboljšim zdravilom zoper bolezen.

Tabela 1. 35 možnih vzrokov za težave, povezane z zdravili.

<p>KRITERIJ USTREZNOSTI</p> <p>1. OPUŠČENO JE POTREBNO ZDRAVILO</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ 1A. Bolezenska okoliščina se ne zdravi z zdravilom. (1) ○ 1B. Opuščeno je dodatno zdravilo. (2) ○ 1C. Opuščeno je zdravilo, ki preprečuje bolezen. (3) <p>2. UPORABLJENO JE NEPOTREBNO ZDRAVILO</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ 2A. Zdravilo ne ustreza namenu. (4) ○ 2B. Zdravilo se zlorabi ali rabi iz navade. (5) ○ 2C. Zdravljenje brez zdravil bi bilo primernejše. (6) ○ 2D. Zdravljenje je podvojeno. (7) ○ 2E. Z zdravilom se zdravi neželen učinek, ki bi se mu dalo izogniti. (8) <p>KRITERIJ UČINKOVITOSTI</p> <p>3. ZDRAVILO JE NAPAČNO</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ 3A. Odmerna oblika zdravila ni primerna. (9) ○ 3B. Uporaba zdravila je prepovedana. (10) ○ 3C. Obstaja odpornost za zdravilo. (11) ○ 3D. Zdravilo ni predvideno za dan primer. (12) ○ 3E. Na voljo je učinkovitejše zdravilo. (13) <p>4. PRAVILNO ZDRAVILO IMA OKRNJEN ODMEREK</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ 4A. Napačen je posamezen odmerek zdravila. (14) ○ 4B. Napačno je odmerjanje zdravila. (15) ○ 4C. Napačno je trajanje zdravljenja z zdravilom. (16) ○ 4D. Zdravilo se napačno shranjuje. (17) ○ 4E. Učinkovitost zdravila se okrni, ker se zdravilo neustrezno jemlje. (18) ○ 4F. Medsebojno delovanje zdravil zmanjša učinkovitost zdravila. (19) 	<p>KRITERIJ VARNOSTI</p> <p>5. ZDRAVILO IMA NEŽELENE UČINKE</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ 5A. Zdravilo je nevarno za bolnika. (20) ○ 5B. Pojavi se alergija ali preobčutljivostna reakcija na zdravilo. (21) ○ 5C. Neželeni učinki zdravila se pojavijo, ker se to neustrezno jemlje. (22) ○ 5D. Medsebojno delovanje zdravil povzroči neželene učinke. (23) ○ 5E. Odmerek zdravila se prehitro spreminja. (24) ○ 5F. Predvidljive lastnosti zdravila povzročijo neželen učinek. (25) <p>6. ZDRAVILO IMA PRESEŽEN ODMEREK</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ 6A. Napačen je posamezen odmerek zdravila. (26) ○ 6B. Napačno je odmerjanje zdravila. (27) ○ 6C. Napačno je trajanje zdravljenja z zdravilom. (28) ○ 6D. Medsebojno delovanje zdravil naredi zdravilo nevarno. (29) <p>KRITERIJ SKLADNOSTI</p> <p>7. ZDRAVILO SE NE UPORABI SKLADNO Z ZDRAVSTVENO NAMERO</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ 7A. Zdravilo ni dosegljivo bolniku. (30) ○ 7B. Bolnik si ne more privoščiti zdravila. (31) ○ 7C. Zdravilo se ne more uporabiti. (32) ○ 7D. Navodilo ni razumljivo. (33) ○ 7E. Bolnik ne mara zdravila. (34) ○ 7F. Bolnik pozabi vzeti zdravilo. (35)
--	---

Janez Špringer, mag. farm., spec